XXVI. évfolyam. Celldömölk, 1930. november 1. 44. szám. Ára 20 fillér

KEMENESALJA

Megjelenik minden vasárnap reggel.
Előfizetési ár: negyedévre 2 pengő, félévre 4 pengő, egész évre 8 pengő.
Hirdetés díja előre fizetendő.

POLITIKAI LAP.
Felelős szerkesztő és kiadó:
DINKGREVE NÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Dinkgreve Nándor könyvnyomdája Celldömölkön
ide intézendők a szellemi részt illető közlemények
hirdetések és mindennemű pénzügyletek.

November 1.

Az elmulás napja! Odakünn fázósan reszketnek a deresedő, letarolt fák elsárgult, kihalt levelei.

A hulló lombjáért reszkető akácások között szomorkásan susog egy nagyon messziről való — előttünk eltakart élet!

A hűvös novemberi éjszakában lecsapódott köd párájától gyöngyözve csillognak a nap feltörő sugarai csókolgatására — az őszirózsa gyönyörü fehér szirmai.

A nagytermészet mindenségét megüli a mulandóság nyomasztó néma csendje.

A novemberi hűvös szél szárnyán zokog a kihalni készülő természet.

Édes anyám... sirján utolsó virágát ontja az őszirózsa.

Bólongató szirmán legörbülve hullanak a ködharmat bánatgyöngyei. Sir a természet: Arcomon barázdát szántanak a könnyek.

* * *

Magába szállt emberek, kicsinyek és nagyok arcát fájdalmas, szomoru sejtés üli.

Ma nincs tülekedés, gyülölség, pártoskodás. Ez a nap visszazökkenti az embert a maga valójába! Ma belenézhetsz önmagadba! Állj meg.. vess számot eddigi életedről; tekints végig a befutott utaidon. Az utolsó stációnál nem-e vár reád is a temető rideg hantja? Nem-e lesz az majd neked is osztályrészed. Az élet habzsolásával elkerülheted-e ezt az utolsó utat? Idézd fel emlékedben képét azoknak, akik régen itt hagytak. Vedd számadásra, hányan voltak akik gyülöltek és hányan akik tiszteltek és szereltek. Állj be a temetőbe siető gyászolók sorába és zarándokolj el a te sirjaidhoz.

Bontogasd fel életed szomoru emlékfátylát és tekints vissza, mindenre egyaránt.

Ujitsad fel emlékedbe elmult küzdő életüket. Rebegj el e szomoru hantok felett egy-egy imát, mert nem tudhatod, hogy a te sirodnál e napon megemlékezve rólad — nyugalmadért elszorult szivvel megáll-e majd valaki?

Jeltelenedő sirod tájára ültetnek-e virágot kegyeletes szivü gondos kezek.

Az életed forgatagában álljon tehát szemeid előtt a temető egy jeltelen, elhagyott sirja — amelyben majdan a te paraid nyugszanak. Ne feledd el, hogy az élet elharácsolt gyönyörei, a temető kapujáig nem követnek, — de veled megy a lelki élet kamata a gyülölet, a tisztelet és szeretet egyaránt. És az jár jól, akinek az utóbbiból több jutott osztályrészül.

Tóth Lajos György.

Gróf Bethlen István miniszterelnök Ankarában.

Gróf Bethlen István miniszterelnök a mult héten Törökországban, Ankarában udvarias látogatást tett a török miniszterelnöknél, Gházi Kemál pasa köztársasági elnöknél, a külügyminiszternél és még több török előkelőségnél. A véletlen ugy hozta, hogy Venizelos görög miniszterelnök is Ankarában tartózkodott abban az időben, akivel gróf Bethlen István ugyancsak találkozott. A törökök különös tisztelettel fogadták miniszterelnökünket.

Az angol sonkamalac

feldolgozó bacontelepek létesitésére a Felsődunántuli Mezőgazdasági Kamara legalkalmasabbnak az önálló külföldi tőke letelepedését tartja, mert ez legkevesebb kockazattal járna a hazai állattenyésztőkre és az országra nézve. Jelenlegi nehéz hitelügyi viszonyaink ennél az állásfoglalásnál természetszerüen érvényesültek.

Nem zárkózhatik el azonban a mezőgazdasági érdekképviseleti szervezet a legteljesebb erkölcsi támogatás nyujtásától abban az esetben sem, ha esetleg a hazai és külföldi tőke közös társulásával jönnek létre az angol sonkamalac süldők értékesitésére, illetve feldolgozására vonatkozó telepek.

A külföldi tőke érdekeltté tevése abból a szempontból bir nagy jelentőséggel, hogy igy az angol nagypiacokon a magyar bacon térhóditását közvetlenül lehetőnek képesek elősegiteni, különösen akkor — amit a győri Kamara célszerünek tart — hogyha a szakszerü vezetés a külföldi tőke kezében maradna.

A tárgyalások jelenleg a dunántuli bacontelepek létesitése és felállitása tekintetébe több helyen és több érdekeltséggel folynak. Legelőrehaladottabb, illetve a megvalósuláshoz legközelebb áll a pápai bacontelep szervezése, melyért egyidőben több érdekeltség is versenyez. De Győr, Sopron, Szombathely, Kaposvár, Nagykanizsa városok tekintetében is állandó tárgyalások és tervezések vannak folyamatban, melyekben ugy a Felsődunántuli, mint az Alsódunántuli Gazdakamarák vezetősége kezdettől fogva tevékeny részt vesz.

A külföldi érdekeltségek természetesen nem mulasztják el a dunántuli angol hussertés tenyésztés jelenlegi állapotát és jövő fejlődési lehetőségeit gondos, lelkiismeretes helyszini tanulmány tárgyává tenni. A kamarák vezetői több külföldi szakemberrel számos dunántuli népies községi tenyészetet, valamint uradalmat megtekintettek már. Az alap kiváló és elsőrendü, a fejlődési lehetőség a legszebb kilátásokkal kecsegtet. Az angol hussertés tenyésztés térhóditásának már abból a szempontból is kiszámithatatlan jelentősége lenne Dunántulon, mert a termelt tejmennyiséget fogyasztási tej alakjában egyelőre teljes egészében nem lehet értékesiteni, miért is nagyobb mértékben fennáll a szüksége annak, hogy iparilag dolgoztassék fel az édes tej egy része, amely azután sajt- és főleg mint vaj a külföldi piacokon nyer elhelyezést. A legutóbbi exportált magyar vaj küldemények a külföldi piacokon oly kedvező fogadtatásra találtak, hogy a márkázott magyar vaj az első jegyzést hat ponttal haladja meg A beszerzett értesülések ennek a kiváló magyar vajnak szinte korlátlan értékesülési lehetőséget jósolnak. Igy válna lehetségessé, hogy a vidéki tej export centrumokban lefölözött tej vétessék át és a sovány tej visszakerüljön a nagy és kistenyésztők gazdaságába, ahol az angol sonkamalac tenyésztésre a sovány tej kitünő szolgálatot tehet.

Amikor a gabonaértékesités a tengerentuli világpiacok hihetetlen tultermelése révén szinte példátlan nehézségekkel találkozik, a hazai mezőgazdaság szempontjából létkérdésnek lehet tekinteni, hogy az állattenyésztés különböző ágai legalább valamennyire jövedelmező módon legyenek üzhetők Ebből a szemszögből kell megitélni a hazai angol hussertéstenyésztés és a tejértékesités kérdésének jelentőséget.

Murgács Kálmán negyedik nótáskönyve.

Művészetileg a leghálátlanabb feladatok egyike az irredenta. Ezt az olthatatlan és fájó nemzeti érzést — bármennyire fontos is a jövő kialakulása érdekében — igen kevés művész meri megszólaltatni. Az utolsó magyar tragédia sötétje még mindig fejünk fölött feketedik, az események még oly közel állnak hozzánk, szinte összenőttek velünk, hogy a nyomukban fakadó érzések rendszerint nem a művészileg megfelelő uton és formában törnek elő, hanem legtöbbször az őszinte lélek naiv megnyilvánulásában. A nemzeti fájdalom egyuttal egyéni fájdalom is, amit minden magyar érez s épp ez az egyéni jelleg fojtja el általában a művészi jelleget a legtöbb irredenta-próbálkozásnál.

Murgács Kálmán nevét az irredenta kapta szárnyra még abban a pillanatban, amikor recsegve, ropogva összeomlott fölöttünk és alattunk minden. A nagy megrázkódtatás után szinte ontotta magából a föld jószándéku, de tisztán dilettáns hazafias poétákat és zenecsinálókat, akik nyomtalanul eltüntek azóta. A művészet önmaga szelektálta őket. E szomoru kor szomoru napjaiból csak Murgács Kálmán neve maradt meg,

mintegy élő intéseként a magyar történelem legsötétebb lapjainak.

Amikor a művészi irredenta csaknem teljes mértékben hiányzik az irodalomban, a művészetben és hazafias életben, csak a leglelkesebb örömmel és a legnemesebb élvezettel fogadhatjuk Murgács Kálmán „Negyedik nótáskönyve" megjelenését.

Ez a tisztán hazafias dalokat tartalmazó könyv teljes egészében mutatja a szerző egyéniségét. Ugy zeneileg, mint irodalmilag bizonyos kiszámitott csiszoltság vonul végig a könyvön. A melódiák ötletesek. invenciózusak, eredetiek, mással össze nem hasonlithatók. Éppen ezért se nem nóták, se nem módalok, hanem valami ujszerü műfajt képviselnek, mely a kettő között áll. Amennyire ujszerü ez a műfaj, épp oly ujszerü és hozzásimuló a melodia is. És mindezt kiegészíti az a zongoraletét, mely simulékonyan emeli ki a dalok eredeti jellegét és szépségeit.

A „Csikországi fenyvesekben", „Szőke Tisza", „A kassai dómon", „Édesanyám ablakára" és még számos közismert irredenta nóta szerzőjének — egyéb elterjedt dalairól nem szólva — legujabb könyvében helyet kapott egy igen szép műfaj: a hazafias templomi ének is. Különösen a „Feltámadunk" és az „Isten ki Ur vagy a világok felett" kezdetüek tarthatnak számot arra, hogy felekezeti különbség nélkül minden vallás templomában megzendüljenek a mise, vagy az istentisztelet után.

Mindenesetre korai volna még megállapitani, hogy a tizennyolc uj Murgácsdal közül melyik kél majd versenyre a „Csikországi fenyvesek"-kel, vagy a „Szőke Tiszá"-val, de annyi bizonyos, hogy a szerző népszerüségét ujabb könyve csak növelni fogja. Nemcsak a hazafias dalokat szeretők körében, de általában a nótakedvelők nagy táborában is komoly visszhangra tarthat számot a „Negyedik Nótáskönyv". Nevezetesen azért, hogy az uj irredenta dalok épp ugy illenek a művészet dobogójára, mint a mulatva nótázók ajkaira.

És ezen a ponton megint egészen ujat adott Murgács Kálmán. Nótáinak szövegeit a legjobb poéták irták, azaz helyesebben: a legjobb poétákkal „iratta". Köztudomásu, hogy szöveget irni a legnehezebb feladatok egyike. Alig nyolc sorban kell átviharzani érzéseknek, vagy szilaj indulatoknak, melyek a magyar lélek jellegzetes kifejezői. Minden szónak az előre kiszámitott helyen kell lennie. A költemény megengedi a rapszódikus csapongást. A nóta szabályokat kiván. Sok szivvel ugyan, de még több ésszel kell irni. S ezekben a szinte körzővel és vonalzóval kimért szövegekben teremtődött meg az a „modern irredenta", mely Murgács Kálmán nevéhez fűződik. A tizennyolc uj dalon végig nyoma sincs már tartalmatlan kiabálásnak, sehol elő nem fordul bennük — vagy kell, vagy se — az „oláh", vagy a „rác", vagy a többi művészet-rontó banális szó és kifejezés.

Ez a megnyugtató művészi öntudat minden bizonnyal meghozza a népszerü szerző számára azt az ujabb sikert, amit méltán megérdemel.

Hirdessen a Kemenesaljában.

SCHRIKKER SÁNDOR FAISKOLÁJA

ALSÓTEKERES-PUSZTA, U. P. LEPSÉNY
INTERURBAN TELEFON: LEPSÉNY 10

Gyümölcsfák, rózsák, díszcserjék, örökzöldek

GYÜMÖLCS ALAKFÁK NEVELÉSÉRE KÜLÖNÖS GONDOT FORDÍTOK

KÉPES ÁRJEGYZÉKET DIJMENTESEN KÜLDÖK

HIREK.

Halottak napja. Az egyház Mindenszentek ünnepét követő napon tartotta a Halottak napját. Mivel az idén november 2-ika vasárnapra esik, amely napon gyászistentiszteletek nem tarthatók, Halottak napját november hó 3-ára, vagyis hétfőre helyeztek át hivatalosan. Ennélfogva a sirok látogatása és kivilágitása vasárnap este lesz. Ugyancsak vasárnap este 6 órakor tartják a Halottak napját bevezető gyaszzsolozsmakat.

Szent Benedek-rend gyásza. Fojtényi Emil János pápai bencés tanár Győrött kedden délelőtt hirtelen meghalt. Temetése csütörtökön délután ment végbe Győrött. A temetésen a celldömölki apátságot dr. Horváth Károly plebános képviselte. Fojtényi Emil János születt Kőszegen 1890. évi március hó 1-én, a rendbe lépett 1915. augusztus 6-án, áldozó pappá lett 1922. junius 29-en. Tanár volt Győrött és Pápán. Az Emericana pápai konventje az elhunytban buzgó kancellárját siratja.

Presbiteri konferencia. A kemenesaljai ev. egyházmegye november 16-án, vasárnap presbiteri konferenciát tart Celldömölkön. Ez alkalommal az istentiszteleten Molitórisz János ostffyasszonyfai lelkész, esperes prédikál, a konferencián Nagy István zalaistvándi, Lukács István bobai lelkészek és Kovács János dr., zalaegerszegi törvényszéki biró tartanak előadást.

Ref. istentisztelet. November 9-én a helybeli ev. templomban délelőtt 9 órai kezdettel a ref. fiókegyház istentiszteletet tart, amelyen a prédikációt Olé Sándor pápai ref. lelkész tartja.

Képviselőtestületi ülés. Szerdán a képviselőtestület ülést tartott, amelyen három napirenden levő tárgyát intézte el, tárgyalta le. Az első tárgy volt: a celldömölki járás levente vezetője megfelebbezte Celldömölk képviselőtestületének 1931. évre megállapitott költségvetését azon a cimen, hogy a levente nevelésre csupán 3000 pengőt vett fel. Ezt az összeget a testnevelési vezető kevésnek találja és felebbezésében azt kéri a vármegye törvényhatóságától, hogy ezt az összeget lényegesen emelje fel. A képviselőtestület ugy határozott, hogy a testnevelő vezető felebbezését minden vita nélkül terjessze fel az elöljáróság a vármegyére.

Nagy József vasuti munkás községi illetőséget kért, melyet a képviselőtestület nem adott meg, tekintettel arra, hogy nevezett azelőtt hosszabb ideig Kemenesmihályfán lakott és csak nem régi celli lakós.

Dukai Takách Ferenc Pannonia telepét egy régebbi képviselőtestületi határozattal 20 ezer pengőért megvette, jobban mondva utasitotta az elöljáróságot, hogy lépjen közelebbi érintkezésbe dukai Takách Ferencel az üzletkötés szorosabb megbeszélése és a szokásos adásvételi szerződés megkötése végett. A határozat ugy szólt, hogy a 20 ezer pengős vételárban beletfoglaltatott volna a telephez tartozó összes földterület, az akkor még meglevő épületekkel együtt. Hogy a szerződést annak idején miért nem kötötték meg, nem tudható momentán, mert a vezető jegyző szabadságon van és csak annak megérkezése után alakul ki az erre vonatkozó tiszta valóság. Dukai Takách Ferenc most egy beadványt intézett a képviselőtestülethez, melyben kéri a telep átvételét és a vételár kifizetését.

A képviselőtestület ugy határozott, hogy az ügyet érdemlegesen csak akkor tárgyalja le, ha a vezető jegyző megérkezik.

Vissza a szabadságról. Dr. Dóczy Kálmán kir. közjegyző szabadságáról visszaérkezett és hivatali működését helyettesétől átvette.

Evangélikus leányok napja Celldömölkön. A kemenesaljai ev. egyházmegye belmissziói egyesülete a celldömölki ev. Nőegyleltel karöltve, a vallásos élet mélyitésére vasárnap, november 9-én leány napot rendez. Az ünnep délelőtt 10 órakor nyilvános istentisztelettel kezdődik az ev. templomban, közös urvacsorával. Az istentiszteleten Kovács István csöngei lelkész prédikál és Szabó Dezső játszik orgonán. Délután a celldömölki Nőegylet tart szeretetvendégséget az uj iskolában, ennek keretében tartanak előadást Huber Etelka, a győri diakonisszaház főnöknője, Porkoláb Márta tanárnő, Nagy Miklós zalaegerszegi és Weisz Vilmos kemeneshőgyészi lelkészek és Molitórisz János esperes.

Brazilában forradalom van, az ellenforradalmárok minden vonalon győztek és már a kezükben van az ország nagyobb része és csak napok kérdése, hogy az ország egész területét megszállják. A győztes ellenforradalmárok kommunista elvekkel vannak telitve és egyenlőség, testvériség jelszavával győznek mindenfelé. A forradalom egyik vezére Vargos, akiről az a hir terjedt el, hogy Magyarországból származik és a valódi neve Vargyas, eredeti neve pedig Schwartz volt és Udvarhelyszékről került ki Amerikába.

Felrobbant szénbánya. Németországban rövid időn belül már két bányalégrobbanás volt. Az előbbinél több mint 250 volt az összeégett bányász halott, a mult héten ismét 93 halottat szedtek föl a föld mélyéből.

Felakasztotta magát. Rába Károly 56 éves jánosházai lakós szerdán lakásán a gerendára felakasztotta magát s mire észrevették, már meghalt. Levelet hagyott hátra, melyben eltemetéséről intézkedik. Rába Károly igen házsártos természetü ember volt, mindig ivott s családját üldözte, ezért felesége gyermekeivel együtt különváltan élt.

A has teltsége, májtájéki fájdalmak, emésztési nehézségek, gyomorbélhurut és sárgaság a természetes »**Ferenc József**« keserüviz használata által megszüntethetők és az agy, a szem, tüdő vagy szív felé irányuló vértolulások

listák
vizzel,
keztébe
kedvez
Ferenc
rakban
lyam.
részvé
Celldör
ságára
2 héte
nes hi
tását
A
mellett
lyamok
megelé
Sin
ger cé
méltóan
hogy
ezen a
revők
minden
pontos
közöljü
lyam r
gépker
E
házhely
zetéseik
befi
közöl-
hetik az
jában.
E
szentekr
Singer
Sigi-
utca 25.
granit
sírkő, e
kapható
Mi
a kérde-
ezt vál
köddnek
sohasem
legizgal
Világlap
cimen.
szamtal
novellat,
hetvenő
szám ár
ara pedi
minden
P 90 ér
lexikon,
egy-egy
rált disz
A var-
ségügyi
nyosodot
sei lésoh
terjed, el
sárterek
le a Deli
ban és
illusztrál
Erwin ny
Bonyi
ember«
érdekes fenyt
Szini Gy
ház
ról. A
titokzatos
Lászlói
az iró
nész. Az
mora«
a mulatsa
vesebb
intim cs
kitja a 8
Ara 30 fi
Egyesüle
Sopronba
romfi, a
bendez,
beküldve. A
érdek
lődés, hog
romfi, gal
az ba-
entette
be részvé

szükségleteit ezen a kiállításon kívánja beszerezni. A kiállításra szállítandó baromfi, hazinyul és galamb, valamint az ezzel kapcsolatban levő egyéb kiállítási tárgyaknak Sopronba való el- és visszaszállításához a Győr-Sopron-ebenfurti vasut a szokásos kiállítási kedvezményt engedélyezte, vagyis a kiállítási tárgyakért és élő állatokért a kiállítás helyére való szállítás alkalmával a díjszabásszerű rendes fuvardíjat kell fizetni, az ugyanazon az úton történő visszaszállítás azonban díjmentesen történik. Ezen kedvezményen kívül a Grisey a kiállítás látogatói részére Sopronig és vissza a magyar vonalakon 50 százalékos menetdíjkedvezményt engedélyezett, mely a rendező egyesületnél beszerezhető, zöld szinű igazolvány alapján november 6—10 között vehető igénybe. Az igazolványok a visszautazásra csak ugy érvényesek, ha a kiállítás bélyegzőjével lebélyegeztettek.

A Vetsera család tragédiája. Nem a mayerlingi tragédia áll annak a cikksorozatnak a középpontjában, amelynek közlését október 31-iki számában kezdte meg a budapesti 8 Órai Ujság; az a lap, amely eddigi riportsorozatával nagy szenzacióit keltett és nagy sikert aratott mindig. Most a Vetsera-gyerekek magyar nevelőnőjének: Iklódy Mártonné, Kratochwill Mariának a naplóját szerezte meg a közlésre a 8 Órai Ujság. Ő közvetlen közelből, a családi élet intim megvilágításában látta és élte át a sorsüldözött família történetét. Magyar és osztrák mágnascsaládok szerepelnek ebben a memoárban és feltarul az olvasó előtt a bécsi udvar nyilvános és titkos élete. A kis Vetsera Maria gyermekkora, nagy leannyá való serdülése, az első »szerelmek« és az első »kalandok«; az első találkozás Rudolf trónörökössel és a szomorú vég. Közben a Vetsera-család más tagjainak katasztrófái, szerencsétlenségei. Izgalmas, érdekes, romantikus irás ez a napló: amelyet eredeti képekkel, magyarázatokkal és jegyzetekkel közöl a budapesti 8 Órai Ujság. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest VIII. Rökk Szilard u. 4.

Tomory árvák könyvet adnak ki. Még élénk emékezetében van a magyar társadalomnak az a sajnálatos és tragikus halál, mely alig egy éve Tomory Jenő iró, volt képviselőt érte. Két árvája maradt, kik szülők nélkül maradtak itt az élet jelenlegi rettenetes gondjában. Atyjuktól örökölt iroi készségük tollat ragadott és »Anyasziv« cimen egy gyönyörü képekkel diszitett meséskönyvet adnak ki, melynek ára 3 pengő. Nem alamizsnát kérnek, hanem a közeledő karácsony ajándékszükségletének legszebb darabjat óhajtják a megértő nemesszivü emberek kezébe juttatni, midőn levelükben könyvük megrendelését kérik. A magunk részéről is felhivjuk olvasóink figyelmét e két árva fiu kérő soraira, mert a könyv megrendelésével egy gyönyörü kiállitasu mű birtokába jutnak és két szerencsetlen árvának biztositják a mindennapi kenyerét. Az árvák cime: Tomory Jenő Budapest, Bertalan-u. 22. II. 3. Biztosra vesszük, hogy az idei karácsonyi könyvpiac legkelendőbb meséskönyve az árvák által kiadott »Anyasziv« lesz.

JOT TESZ!!!

Önmagával és rádiójával, ha VALVO csöveet használ.

Kapható: Koczor Dániel rádiószaküzletében

Az első »Miss« jelöltek a Szinházi életben. Iocze Sandor hetilapjának uj száma mar egész csomo képet közöl, azoknak a ianyoknak a képeit, akik az uj »Miss« valasztason részt akarnak venni. A lap közli az uj »Miss« valasztás feltételait és programmját és felszólitja a valasztásón résztvenni óhajtó hölgyeket, hogy fényképüket minél gyorsabban küldjék be a szerkesztőség cimére. A Szinházi Élet uj száma rendkivül érdekes cikket közöl, melyben gróf Csaky Károly volt honvédelmi miniszter elmondja, hogy milyen körülmények akadályozzák meg őt abban hogy megtartsa esküvőjét Siró Anna művésznővel, a Városi Szinhaz tagjával. Egyes napilapok már arról irtak, hogy megtörtént az esküvő. Ebben a cikkben nagyon érdekesen cafolja meg a volt honvédelmi miniszter az esküvő megtörténését. A sport rovatban a cseh-magyar válogatott mérkőzésről hoz érdekes képeket a Szinházi Élet, amely háromfelvonásos darabmellékletet, regényt, kottát, pompás divat, radió és kozmetikai rovatot ad. A Szinházi Élet egyes példányainak ara egy pengő, negyedévi előfizetési dija tiz pengő. Kiadóhivatal Budapest VI. Aradi utca 8.

Tisza Kálmán.

Politikai és publicisztikai tanulmány.

36) Irta: **Vécsey Tamás.**

Mivel pedig a hadsereg jutalékán felül katonai szolgálatra alkalmas polgárok az általános honvédelmi kötelezettségből kifolyólag az ország védelmére katonaskodni tartoztak, azokból a polgárokból, kik nem kerültek sorozáskor a hadsereghez, de a katonai szolgálatra alkalmasak voltak, az ország honvédséget szervezett, azaz oly katonai csapatokat, amelyeknek hivatása nem a közös védelem, hanem háboru idején a hadsereg támogatása és az ország védelme, béke idején pedig csak kivételesen a belrend és biztosság fenntartása volt. Ez a honvédség tehát oly országos sereg volt, amelyet az ország szervezett s amely a közös védelemre is csak az országgyűlés megegyezésével volt használható. Ez az oka annak, hogy a törvény a honvédségnek sem hadilétszámat, sem évi ujoncjutalékat nem határozta meg, hanem mindazokat az állampolgárokat, akik a katonai szolgálatra alkalmasak, de sem a közös hadseregbe, sem annak póttartalékába nem jutottak, a honvédséguél teljesitendő 12 évi katonai szolgálatra kötelezte.

Az elv tehat 1868 ban az volt: hogy a közös védelemre hivatott és az ausztriai csapatokkal együtt közösen a király által egy hadseregbe szervezett közös hadseregnek ugy létszámát, mint évi jutalékat a törvény egy meghatározott mennyiségre korlátolja, de az ország védelmére hivatott honvédségnek létszámat nem kontingentálja, hanem abban minden magyar állampolgari, aki alkalmas, szolgalatra kötelez és ugy, mint az ország népessége szaporodik, vagy a férfinem fejlődése tökéletesbedik, a honvédség is ebben a mértékben nő és fejlődik.

A meghatarozott idő leteltével pedig mindig ujra jogában volt az országnak az irant határozni, hogy kivánja-e a közös hadsereg intézmenyét továbbra is fenntartani, azt növelni, vagy kisebbiteni, esetleg megszüntetni; mert ha tiz év leteltével az országgyűlés a hadjutalékot ujra meg nem határozta volna, a jogalap, melynél fogva a magyar allampolgárok a közös hadseregben katonáskodni kötelesek, megszünt volna anélkül, hogy ezirant törvényt kellett volna hozni. Világos, hogy ezen az allapoton, melyet Fejérvary Géza »Armee auf Kündigung« nak nevezett, változtatni kellett. A hadsereg feonmaradasanak ei a rövid lejaratthoz való kötöttsége a monarchia nagyhatalmi allasanak szempontjaból felettébb aggasztó volt, különösen, miota a hadseregre vonatkozó szétválasztó törekvések is felszinre kerültek. Arról azonban senki sem igyekezett meggyőzni a közvéleményt, hogy a hadsereg fejlesztése nem tűr halasztást és hogy a minket is védő nagy hadsereg költségeinek csak egyharmadát viseli Magyarország, ellenben azt, hogy a szolgálati és vezényleti nyelv terén nincs paritásunk; és hogy a véderőjavaslat az országgyűlés jogkörét megszűkiti, keserűen felpanaszolta minden ellenzéki magyar.

Az 1886. évi XX. tc. már az általános védkötelezettség elve alapján szervezte a népfelkelést, kimondván, hogy minden allampolgár, aki a népfelkelési könnyebb katonai szolgálatra alkalmas és sem a hadseregbe, sem a honvédség állományába nem tartozik, meghatározott életkoron belül háboru idején népfelkelési szolgálatra köteles. Ugyanezen törvény, midőn a népfelkelésnek háboru esetere rendes katonai felszereléssel valo ellatasa es a népfelkelésre kötelezetteknek mar beke idejen való nyilvántartása iránt intézkedett, a népfelkelési szervezetet a honvédségbe illesztette bele, de azzal az intézkedéssel, hogy a mar katonailag kiképzett és eletük 37 evet meg be nem töltött népfelkelésre kötelezettek a haboru folyama alatt a hadsereg és honvédség kiegészitésére egyarant igénybe vehetők, akárcsak a póttartalékosok. Ez a rendelkezés elméleti szempontból az: az anomáliát eredményezte, hogy oly egyén, aki már honvédségi szolgálati kötelezettségének is eleget tett, haboru esetén ismét a közös hadsereg állományába kerülhetett, de az országgyűlésnek azt a jogát is megkerülte, hogy póttartalék létszámát megállapitani és évi jutalékat megszavazni csak ő van joga-e-tva [1])

Az 1886. évi XVIII. tc. alapjan a hadügyi kormány diszkréciónális jogot nyert arra is, hogy a póttartalékot a szükséghez képest ujoncjutalékként használja ki a közös hadseregben. Ez a jog azonban csak az 1889. évi véderő szervezeti reform által vált nagy hordererejűvé, midőn a hadsereg póttartalékanak meghatarozott jutaléka megszűnt.

Mindezek a rendelkezések a következő elvi változtatásokat eredményezték:

1) Mivel eddig a hadsereg létszama volt korlátolva és a honvédségé nem, a népesség természetes szaporodása a honvédség fejlődésere volt előnyös hatással. Ezentul azonban a népességi viszonyok javulasa nem a honvédség, hanem a két póttartalék növekedeset eredményezi. De mivel a két póttartaléknak egymáshoz való számaranyát a hadsereg és a honvédség ujoncjutalékának a számaranya állapitja meg, a népesség szaporodasával arányosan a közös hadsereg kötelékébe tartozók száma is növekszik; viszont a honvédség kötelékébe tartozók száma nem növekednetik oly arányban, mint növekednetnék akkor, ha a hadsereg póttartalékanak evi jutaléka is korlátolva volna. Az 1868. evi véderőrendszer mellett tehát a népességi viszonyok javulásával a honvédség eierhette, sőt az ország nagyobb erőlesztése mellett felül is mulhatta volna idővel a hadsereget; az 1889. évi véderőrendszer mellett ez ki volt zárva, mert a hadsereg évi ujoncjutaleka (43.000 ember), több mint háromszor nagyobb, mint a honvédségé (12.500) ember, tehat a közös hadsereg magyar része is okvetenül több, mint háromszor nagyobb: a magyar honvédségnél.

2) Az 1868. évi véderőrendszer azerint a hadseregnek hadilétszáma volt 10 évről 10 évre megallapitva és igy a megallapitasi idő lejártával, ha az országgyűlés a közös hadsereg hadilétszámat ujra meg nem állapitotta volna, a közös hadseregben többé egy polgar sem lett volna köteles szolgálni, a mar oda besorozott tartalékosok sem. (Armee auf Kündigung.) Az 1889. évi véderőrendszer szerint azonban csak az évi ujoncjutalék [illegible] 10 évről 10 évre megallapitandó, — ha az ors-

[1]) L. Ferdinándy Géza: Magyar közjog.

Bő és jó termést csakis jókarban tartott szőlő hozhat!

Szőlőoltványok, sima és gyökeres **alanyvesszők**, **hazai gyökeres** vesszők és **Othello** gyökeresek a **legjobb fajokban**, garantált minőségben **legolcsóbban** beszerezhetők:

Badacsonyvidéki Szőlőtelep Kezelősége Tapolca, Zalam.

sággyűlés a határidő leteltével ujabb megállapitásba nem megy bele, csak a még be nem sorozott magyar állampolgárok jutnak abba a helyzetbe, hogy a közös hadseregbe be nem sorozhatók, de a már besorozottak nem szabadulnak az alól a kötelezettség alól, mely őket a közös hadseregben a törvényszabta hátralevő időre még terheli. Ennek a változásnak következtében tehát az országgyűlés feladta azt a jogát, mellyel 1889 ig birt, t. i., hogy a közös hadsereg fenntartása vagy fenn nem tartása iránt időszakonkint határozzon.

Mire a javaslatnak parlamenti tárgyalására került a sor, azonban csak két panasz zajongott a közhangulatban és a parlamentben, az egyik: hogy a kormány javaslata leköti 14. § a altai a nemzet ujoncmegajánlási jogát s a másik, melyet Ugron Gábor a germanisatio örületének nevezett: hogy a 25. §. elnemetesiti majd a magyar nemzeti intelligenciát, mert egy további évi szolgalat büntetését szabja a tiszti vizsgát sikerrel ki nem álló önkéntesekre.

A képviselőházban a vita 1889. januar 10 én nyilt meg és annak Apponyi Albert, Szilágyi Dezső és Ugron Gábor voltak a vezérszónokai. A szenvedélyes szóáradat az ő védőségük alatt zugott végig a tanácstermen, az utcán és az országon. Nincs szándékunkban e be-zédaradatot itt felujitani, nincs szándékunkban a véderővita történetét sem részletesen elbeszélni, csak egyes olyan területeket fogunk ebben a fejezetben megvi agitani, melyeket történetiróink eddig jórészt homályban hagytak. Ellenben utalnunk kell arra, hogy a háborus törvényhozas szaszszorta jobban megkötötte a parlament kezét, mint a szóban forgó javaslat és még sem panaszkodott érte senki, továbbá arra, hogy nézetünk szerint még a vezérszónokok beszédei is több retorikával, mint államférfiui felelősségérzettel voltak elmondva és igy a megörökitésre nem érdemesek, végezetül és legtöképpen arra is, hogy a véderőjavaslat elleni fektelen lazitás az országgyűlés jogkörének korlátozása elleére sem vette el a nemzetnek azt a jogát, hogy az ujoncjutaléknak tényleges kiállitása csak akkor történhetik meg, ha a törvényhozas azokat arra az évre már megszavazta, (14. §.), már pedig az ujonckiállitási jog volt a lényeg, bármilyen volt is a megállapitási jog! De nyájas olvasóm — ha mégis sérelmesnek tartja mindezt valaki, akkor is nem kell e ismernie, hogy később ugy ki bővitette az ellenzék a »nemzet« hatalmát, hogy nem is az országgyűlésnek, nem is a képviselőháznak, hanem a házszabályok hiányos rendelkezései folytán egyszerűen 20 képviselőnek az elhatározása is elég volt a katonaság minden szükségletének megtagadásához! Érdemes e szócsatákat reprodukálnunk, amelyek azt vitatták, hogy a hadvezetőségnek több joga biztositattik az uj törvényben, mint a régiben volt. Hiszen bármennyi joga lett légyen is neki biztositva, egyszerűen nem kapott semmit, — ha husz képviselő azt ugy akarta! Kormányaink nem is mertek. Tisza Kálmán után hosszu ideig uj védő javaslattal előállni, ugy hogy hadseregünk az európai fegyverkezésben a többi államtól elmaradt, mikor pedig Széll Kálmán végre 1902. október 16 án előállott egy szerényebb létszameléssel, az obstrukció ugy az ő, mint utóda gróf Khuen-Hedervány Károly miniszteriumát elsöpörte és csak a Tisza István energiájának sikerült 1912 ben a hadsereg ujabb szükségleteit megszavaztatni.

(Folyt. köv.)

Az összes iskolákban
használandó
tankönyvek
iró- és rajzszerek
nagy választékban kaphatók
Dinkgreve Nándor
könyvkereskedésében.

Négy szó! Négy szó! Négy szó!
DISKAY
MEGÖRÖKIT SZÉPIT FIATALIT.
Vésse jól emlékezetébe e **négy szót** és **Budapesten** el ne feledje fölkeresni e közkedvelt mester műtermeit, hol a
legjobb anyagot
legművészibb kivitelt
legmérsékeltebb árakat
kapja s hol **FÉNYKÉPNAGYITÁSAIT posta utján** beküldött képek után is gyorsan és élethűen elkészitik.
MŰTERMEK:
VII. Rákóczi-ut 74. sz. Magyar Divatcsarnok házában Telefon József 35—89.
II. Zsigmond-u. 36. sz. Lukács fürdővel szemben Telefon Automata 517—40.
E lap előfizetői 25% kedvezményben részesülnek. Ezért e szelvényt **vágja ki** és rendeléseihez mellékelje.

2 darab vöröstarka, diplomás
18 hónapos
tenyészbika
eladó Fábsics Kálmánnál
Vásárosmiskén.

Üzlet áthelyezés.
Celldömölkön, a Kossuth Lajos-utcában levő
koporsó-raktáramat és temetkezési vállalatomat
a Nemesdömölki-utca (Klapper házba) helyeztem át.
Uj helyiségemben raktáramat felujitottam, igy raktáron tartok érc és fakoporsókat a legdiszesebb kiviteltől a a legegyszerübbig.
A temetkezéshez szükséges összes kellékek raktáron tartatnak.
Művirág koszorukból nagy választék.
Ravatalozást ugy helyben, mint vidéken végzek. Tisztelettel
Berecz Lajos és Fia
épület és butor-asztalos temetkezési vállalata.

Horváth Elek-u. 24. sz. alatt
házhelytelek
rajt 20.000 darab tégla, szabad kézből, minden elfogadható árért azonnal eladó.
Érdeklődni ugyanott 26. számu házban özv. Horváth Antalnénál lehet.

Lakatos munkákat,
kifogástalan épület-munkát, kovácsolt vaskaput, kerítést, sirrácsot, bármily rendszerü takaréktüzhelyet, uj munkát vagy javitást a legmodernebb kivitelben
olcsó áron készit
Kiniczky Lajos
lakatos mester **Celldömölkön.**

Német nyelvet tanulhat
uj rendszer szerint,
kiváló eredménnyel.
Cim megtudható a kiadóban.

UJRA KAPHATÓ!
A rheumás bajok házi kezelése.
Irta: **Dr. Engländer Árpád**
budapesti szakorvos
II. kiadás. Ára 2·40 P.
Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

80—150 holdig terjedő
szántóföldet
azonnali bérletbe keresek. Cim e lap kiadóhivatalában.

Eladó ház.
Celldömölkön, az Árpád-ucca 20. szám alatti ház két egyszobás lakással és a szükséges mellékhelyiségekkel azonnal eladó. Vevők e lap szerkesztőségében érdeklődhetnek.

Standard rádió
készüléket és hangszórót a legkedvezőbben
Koczornál
szerezheti be.

Hirdessen a Kemenesaljában.

Nyomatott Dinkgreve Nándor villanyerőre berendezett könyvnyomdájában, Celldömölk.